

אין עוד מלבדו
 אלהינו ומוחיד
 פירוש ר' יצחק ב"ר אביי ור' אבהו
 פירוש ר' יצחק ב"ר אביי ור' אבהו
 פירוש ר' יצחק ב"ר אביי ור' אבהו

בית שלמה

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

פרשת בראשית
תשפ"ב

גליון 261

נא לשמור על
 קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת
 התפילה וקריאת התורה

בס"ד

לעילוי נשמת

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
 הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
 מו"ד אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה רב
 ר' יששכר רב ב"ר אורי שורץ
 ר' מנחם יצחק בנימין ב"ר יוסף חיים
 דודי שלום ב"ר ישעיהו
 ר' זאב ב"ר משה חיים
 רבינו יצחק הזקן בן רבינו שמואל
 רבי אלעזר רוקח ב"ר שמואל שמעלקא
 רבי אריה לייב הכהן ב"ר יוסף
 שמעון הצדיק בן חוניו משיירי כנסת
 הגדולה
 הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש ב"ר
 אשר אנשיל
 הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר חיים האגער

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (א', א')

רש"י - בראשית. "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהלים קיא ו) שאם יאמרו אמות העולם לישראל לטטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו" עכ"ל

יש לשים לב כי הלשון ברש"י מתחלפת באמצע הפירוש שכן בתחילה רש"י כותב שאם יאמרו אומות העולם היינו שאלת הגויים את ישראל ואח"כ מופיע והם אומרים להם היינו תשובת עם ישראל לגויים אך לאחמ"כ בסוף התשובה הלשון מתחלפת ורש"י כותב ברצונו נתנה להם והיה לו לכתוב נתנה לכם כי הרי לכאורה עם ישראל עונים את התשובה הנ"ל לגויים ומדוע א"כ כתב רש"י בצורה זו ונראה לענ"ד כי כבר בתקופת רש"י הקדוש היה ידוע כי הגויים

יודעים לשאול שאלות אך הם אינם מוכנים לקבל תשובות אם זה סותר את כל תפיסת עולם שלהם ולכן יוצא שבעצם עם ישראל לא עונים את התשובה לגויים שממילא אינם מוכנים לשמוע אלא אנו עונים תשובה זו לעצמנו שאם נשאל מהי באמת זכותנו על הארץ הזאת על זה עונה רש"י שהארץ היא של הקב"ה וברצונו הוא נותן אותה למי שיחפוץ למי שעושה רצונו

יש להסביר לפי שמועדים ושנים נקבעים ע"י בית דין כמו שכתוב מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם וכן יש יכולת בידי בית הדין לעבר את השנים מה שאין כן בימים שאותם ברא הקב"ה ונתן את היום ואת הלילה כדי שנעסוק בהם בתורה שנאמר והגית בו יומם ולילה ובאה התורה הקדושה לרמוז את מעלתם של תלמידי

"וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לַלַּיְלָה וְיִהְיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם" (א', י"א)

החכמים שע"י לימוד התורה שלמדו יש בידם לקבוע את זמן המועדים והשנים ולכן עניין הימים נכנס בין המועדים והשנים כי עניין לימוד התורה וכווחה של התורה הולך על המועדים וכן על השנים

ונלע"ד בס"ד להסביר לפי שמועדים ושנים נקבעים ע"י בית דין כמו שכתוב מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם וכן יש יכולת בידי בית הדין לעבר את השנים מה שאין כן בימים שאותם ברא הקב"ה ונתן את היום ואת הלילה כדי שנעסוק בהם בתורה שנאמר והגית בו יומם ולילה ובאה התורה הקדושה לרמוז את מעלתם של תלמידי

וכן ניתן לשים לב כי בכל הפרשה חסרה האות וא' בהרבה מקומות לרמוז שלולא שעם ישראל יקבל על עצמו את התורה אז הקב"ה יביא תוהו ובהו לעולם כמו שנאמר לולא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת

עוד נפרש ונאמר רש"י הקדוש מפרש כשהמאורות לוקים סימן רע לעולם וניתן לענ"ד לפרש מתי קורה שהמאורות לוקים כאשר אין לימוד תורה לשמה בעולם אז הקב"ה צריך לתת תזכורת ואת זה הוא עושה ע"י המאורות שהם צריכים להעיר את עיניהם של ישראל וזה נרמז במילה את"ת שחסר בה את האות וא' ו"ת אי"ן תלמו"ד תור"ה ואם ישאל השואל הרי תמיד יש ישיבות ושיעורים ואין מציאות כמעט שאין לימוד תורה אלא צריך שלימוד התורה יהיה לשמה ואז הוא

עולה לרקיע לשמים שידוע מספרים הקדושים ומהבעש"ט הקדוש שאם הלימוד והתפילה הם לא לשמה אז הלימוד נשאר בארץ ולא עולה לשמים ולכן צריך שיהיו המאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ שזהו תפקידם האמיתי להאיר את העולם שגם ענייני הארציות יהיו לשם שמים ולא כדי להזכיר לנו לחזור בתשובה ואת זה עושים ע"י לימוד ותפילה לשמה שאז התפילה והלימוד עולה לרקיע השמים ולא נשאר רק להאיר על הארץ דהיינו רק לצורך הגשמיות והארציות

עוד נפרש ונאמר רש"י הקדוש מפרש כשהמאורות לוקים סימן רע לעולם וניתן לענ"ד לפרש מתי קורה שהמאורות לוקים כאשר אין לימוד תורה לשמה בעולם אז הקב"ה צריך לתת תזכורת ואת זה הוא עושה ע"י המאורות שהם צריכים להעיר את עיניהם של ישראל וזה נרמז במילה את"ת שחסר בה את האות וא' ו"ת אי"ן תלמו"ד תור"ה ואם ישאל השואל הרי תמיד יש ישיבות ושיעורים ואין מציאות כמעט שאין לימוד תורה אלא צריך שלימוד התורה יהיה לשמה ואז הוא

"וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹקִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹקִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבִשְׁתֶּה" (א', כ"ח)

רש"י הקדוש מפרש על אתר וכבשה חסר ו' ללמדך שהזכר כובש את האשה שלא תהא יצאנית ועוד ללמדך שהאיש שדרכו לכבוש מצווה על פריה ורביה ולא האשה עכ"ל

ונלע"ד לפרש ולחבר את שתי הסיבות שהביא רש"י בפירושו שכן אם תבוא אשה ותגיד שהיא צריכה להסתובב בחוץ כיוון שיש עליה חיוב מדאורייתא להרבות פריה ורביה נאמר לה כל כבודה בת מלך פנימה וכי החיוב הוא על האיש ולא על האישה שכן ידע הקב"ה שעתידיה האשה "להתברך" ואל אישך תשוקתך ולכן אין היא יכולה לכבוש את הגבר מה שאין כן הגבר והוא ימשול בך דהיינו יוכל לכבוש את היצר כמו שכתוב איהו גיבור הכובש את יצרו וזהו החיבור של שתי פירושו של רש"י על המילה וכבשה

ונלע"ד לפרש ולחבר את שתי הסיבות שהביא רש"י בפירושו שכן אם תבוא אשה ותגיד שהיא צריכה להסתובב בחוץ כיוון שיש עליה חיוב מדאורייתא להרבות פריה ורביה נאמר לה כל כבודה בת מלך פנימה וכי החיוב הוא על האיש ולא על האישה שכן ידע הקב"ה שעתידיה האשה "להתברך" ואל אישך תשוקתך ולכן אין היא יכולה לכבוש את הגבר מה שאין כן הגבר והוא ימשול בך דהיינו יוכל לכבוש את היצר כמו שכתוב איהו גיבור הכובש את יצרו וזהו החיבור של שתי פירושו של רש"י על המילה וכבשה

ונלע"ד לפרש ולחבר את שתי הסיבות שהביא רש"י בפירושו שכן אם תבוא אשה ותגיד שהיא צריכה להסתובב בחוץ כיוון שיש עליה חיוב מדאורייתא להרבות פריה ורביה נאמר לה כל כבודה בת מלך פנימה וכי החיוב הוא על האיש ולא על האישה שכן ידע הקב"ה שעתידיה האשה "להתברך" ואל אישך תשוקתך ולכן אין היא יכולה לכבוש את הגבר מה שאין כן הגבר והוא ימשול בך דהיינו יוכל לכבוש את היצר כמו שכתוב איהו גיבור הכובש את יצרו וזהו החיבור של שתי פירושו של רש"י על המילה וכבשה

בריך שמייה

כאשר מוצאים את ספר התורה מארון הקודש נוהגים לומר את התפילה המתחילה במילים בריך שמייה ולקראת סופה נכתב: **יְהִי רַעְיָא קְדָמָךְ דְּתַפְתַּח לְבָאֵי בְּאֹרְתָא, וְתִשְׁלִים מִשְׁאֲלֵיךְ דְּלְבָאֵי וְלְבָאֵי דְקָל עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל, לְטַב וּלְחַיִּין וְלְשָׁלָם. אֲמַן** ובתרגום לעברית יהי רצון מלפניך שתפתח ליבי להבין את תורתך. ותענה למשאלות ליבי ובקשות לבם של כל עםך ישראל, לטוב ולחיים ולשלום וניתן בס"ד להסביר את סמיכות שני העניינים של הבקשה לפתיחת הלב בתורה לבין הבקשה שהקב"ה ימלא את משאלות ליבנו לטובה שכן ידועים דברי הזוהר הקדוש כי ע"י חידושי תורה שאדם מחדש נבראים שמים חדשים עוד ידוע כי הצדיקים יכולים לפעול ישועות ע"י שהם בוראים מציאות חדשה אחרי שהעלו את הדברים לשורשם עפ"י הנ"ל מובן הדבר שאחרי שהקב"ה יפתח את ליבנו בתורה נוכל לחדש חידושי תורה שע"י יבראו שמים חדשים וע"י כך ניתן יהיה לפעול ישועות והקב"ה ימלא את משאלות ליבנו לטוב ולחייך ולשלם אכ"ר

משנת הצדיק – הרה"ק רבי משה סופר זצוק"ל זי"ע – החתם סופר – כ"ה תשרי

רבי משה סופר נולד בפרנקפורט לרב שמואל ורייזל. אבותיו היו סופרי תם וממקצוע זה נגזר שם המשפחה. בגיל שש כבר למד תורה אצל רבי משולם זלמן חסיד ובגיל שבע חידש חידושי תורה משל עצמו. כשהיה בן 9 למד בישיבתו של הרב נתן אדלר בפרנקפורט והוא היה לרבו המובהק, ואף שימש לו תחליף לאב. בגיל 13 כבר דרש בענייני הלכה. כמו כן למד גם אצל הרב פנחס הורוביץ מחבר ספר ההפלאה ואצל הרב טיבלי שיייער במייניץ.

ב 1786 הלך בשליחות רבו לפרוסניץ, כדי להפיץ את תורתו בעולם, שם נשא לאשה את שרה מלכה בתו של ר' משה ירוויץ בפרוסניץ ושם נעשה לראש הישיבה של העיר. בתחילה סירב להיות בתפקיד רבנות אבל מחוסר פרנסה קיבל על עצמו בשנת 1794 משרת רבנות בעיר דרוניץ שבמורביה, על פי תקנות מעהרין (מורביה) בעת ההיא לא היה ניתן לכהן כרב בלא סמיכה מרב המדינה, החתם סופר שהחזיק בסמיכה רק מהרב אדלר, ביקש מרבי מרדכי בנט שהיה הרב הכולל של מורביה לסומכו, וקיבל ממנו כתב סמיכה. בשנת 1807 התמנה לרב בפרשבורג, שהייתה הקהילה הגדולה והחשובה בהונגריה, שם המשיך להרביץ תורה הישיבה גדולה שאליה הגיעו תלמידים מארצות רבות שמספרם הגיע עד ל-500. החתם סופר שימש כרב הגליל (המחוז) וכראש הישיבה כ-33 שנה עד יום מותו, ובמקביל שימש גם כמוהל. תלמידיו הקימו ישיבות בכל רחבי הונגריה ושמשו ברבנות בקהילות שונות. לא רק תלמידיו של החתם סופר העריצו אותו והאדירו את שמו, גם תלמידי חכמים ידועים כמו הרב מרדכי בנט רבי עקיבא איגר רבי אפרים זלמן מרגליות, רבי משה מיניץ ורבים אחרים העריצוהו, כיבודוהו והקנו לו מעמד הלכתי מיוחד. יהודים מקהילות רבות במרכז אירופה פנו אליו בשאלות דיני איסור והיתר ועניינים אחרים. הוא נחשב לפוסק אחרון שניתן לסמוך עליו ולנהוג על פי פסקיו, ופסקיו התקבלו ללא שום ערעור בקהילות הונגריה בפרט, וקהילות ישראל בכלל. שמו של החתם סופר יצא לתהילה בכל קהילות ישראל, ואף היו שופטים גויים ששלחו אליו שאלות הנוגעות להלכה היהודית.

מספרים שפעם למד החתם סופר עם שלושה מתלמידיו, תוך כדי הלימוד התעייף החתם סופר ונמנם. אז פנה אחד התלמידים לחבריו ואמר להם: "שמעתי שאומרים על החתם סופר שהוא גאון גדול, אני אינני רואה את חכמתו הגדולה". התלמיד השלישי לא נשאר שקט, ואף הוא הוסיף לומר ששמע שאומרים על החתם סופר שהוא ירא שמים גדול, אך הוא אינו מבחין ביראת שמים הגדולה שבו לפתע התעורר החתם סופר ופרץ בבכי ואמר: מה שאתם אומרים שאני לא גאון גדול, אינני מצטער על כך, כי אני יודע שעמלתי כפי כל כוחותיי, ואם אינני גאון – לא יתבעו אותי מהשמים על כך, אבל מה שאתם אומרים שאינני ירא שמים, על זה אני בוכה ומצטער, כי הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ואם כן היה בידי להשיג יראת שמים, ואם אינני ירא שמים – הרי יתבעו אותי על כך".

עוד מסופר כי בעירו של החתם סופר התגורר בחור יתום, והחתם סופר היה דואג לו, מעודד את רוחו ומייעץ לו בהתלבטויות ובקשיים שהיו מנת חלקו יום יום. בערב יום הכיפורים בשעה ששם ישראל מתכוון ליום הקדוש, קרא החתם סופר לבתו, וביקש ממנה "לכי בבקשה לביתו של אותו בחור יתום, ואמרי לו שלאחר יום כפור אשדך אותו עם יתומה פלונית, לאחר מכן תלכי נא לביתה של הבחורה היתומה אשר גרה בקצה השני של העיר, וגם לה תאמרי כי לאחר יום כפור אשדך אותה עם אותו יתום בתו של החתם סופר תמהה לעיניו הבקשה ואמרה לאביה הגדול: "אבא, עומדים אנו כעת בערב יום הכיפורים ועוד זמן לא רב תתחיל תפילת כל נריי בבית הכנסת, וכי לא עדיף שאלך לבתיהם של היתום והיתומה לאחר יום הכיפורים?", השיב לה אביה, "בתי היקרה, מצוה שכזו, לשמח יתום ויתומה, חפץ אני לקחתה עמי לבית הכנסת

**דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים
אהבת ישראל – הרה"ק רבי ישראל הגר ב"ר ברוך זצוק"ל זי"ע**

"וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת פֶּלֶא אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי" (א', ל"א)

עפ"י מאמר חז"ל (תענית ז.) למה נמשלו דברי תורה למים וכו' אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה וזה אפשר לכוון בפרשה ויהי ערב גימטריה עק"ב ענו"ה זוכים ויהי בקר יום הששי הרומז למתן תורה כפירש"י שם ששי בסיון יום קבלת התורה א"ד בחשבון א' לאלף גימטריה ויהי בקר יו"ם השש"י למדרגה זו עולים מן הארץ ממדת ענוה הרמוז בארץ ע"ד ונפשי כעפר לכל תהיה ע"י שפלות הרוח זוכים לתורה הניתנה באור בקר של יום ששי בסיון וע"י ענוה ישמע ד' תפלתנו (כפירש"י ז"ל סוטה ה.) להמתיק הדינים ברחמים וחסדים

סגולה לפרנסה – עמידה בניסיון הכעס

"בְּזַעַת אַפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֶךָ אֶל הָאֲדָמָה פִּי מִמּוֹנָה לִקְחָתָּ פִּי עֵפֶר אֶתָּה וְאֶל עֵפֶר תָּשׁוּב" (ג', י"ט)

בעניין זה ולכן רוצים לדעת האם הכסף ישמש אותו לקיום מצוות או שמה חלילה הוא ישתמש בכסף כדי להיות גאוותן ולכן מעמידים את האדם בניסיון הכעס דייקא וכן ניתן לראות רמז לדבר בהמשך הפס' שכן נכתב עד שובך אל האדמה רמז למידת הענווה לאדם ששמים עצמו שפל כאדמה הזו שכולם דורכים עליה וכן בזה נרמז מה שאמר משה רע"ה ואנחנו מה עוד נרמזים במילה אדמ"ה שלושת האנשים שמהם אנו לומדים את מידת הענווה שהם ר"ת אד"ם אברהם דוד משה עם פעמים אות ה"א בתחילה ובסוף הרמוזות יחד על אות יו"ד הרמוזות על הצדיקים שמקטינים את עצמם כנודע וכן נכתב בהמשך הפס' "כי עפר אתה" שגם רומז למידת הענווה כמו שאמר אברהם אע"ה ואנכי עפר ואפר

ועוד ידוע סגולה לישועה לקבל ברכה מאדם שביזו אותו והוא שותק ולא מחזיר למבזה שעל זה נאמר תולה ארץ על בלימה הנרמז בר"ת של בועת אפיך תאכל עד שע"י כך זוכה הוא ללחם היינו הישועה שאותה הוא צריך

עוד יאמר בועת אפיך בועת ר"ת בשכר זה עול תורה היינו שעל ידי שתקבל עליך עול תורה תזכה לאכול לחם בנחת שכן כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ

ידוע מספרים הקדושים (מובא במוהר"ן) שלפני שנתונים לאדם כסף משמים מעמידים אותו קודם בניסיון הכעס ואם הוא מצליח לעמוד בו הוא מקבל את שהוכן בעבורו וחילופיהו. ניתן לראות כי דבר זה רמוז בפס' הנ"ל "בועת אפיך תאכל לחם" שכן זעת אפיך רומז על מצב שבו האדם נמצא בניסיון של כעס בו האדם אמור לרתוח ולהתחמם מרוב עצבים הנרמז במילה אפיך כמו חרון אף אבל במקום זאת הוא מקרר את עצמו ולא כועס כמו הזעה שתפקידה לקרר את הגוף בזמן מאמץ אזי ע"י כך הוא זוכה לאכול לחם היינו שזוכה לקבל כסף מן השמים

עפ"י הנ"ל ניתן להבין את הסגולה המקובלת שאם נשפך משהו על השולחן זהו סימן לברכה ולכאורה הדברים תמוהים שכן אם נשפך עכשיו יש פחות אזי איזו ברכה יש בכך אלא עפ"י ביאורנו הדברים מתיישבים כפתור ופרח שכן בד"כ כאשר נשפך משהו מתחילים לבעוס ולהתעצבן ועל זה רומזת לנו התורה שאם נשפך לא תכעס ולא תתעצבן וע"י כך תזכה לברכה משמים כי בכך מודדים אותך במידת הכעס טרם תקבל את הברכה

ולמה מעמידים את האדם דווקא בניסיון הכעס שכן ע"י כך ניתן לדעת האם האדם הוא גאוותן או עניו לפי שידוע שמידת הכעס היא תולדה של מידת הגאוה כמו שמצינו באגרת הרמב"ן זי"ע שמאריך